

Hľadajte viac vo vlastných rozpočtoch, samospráva už rezervy nemá!

(10.09.2013; Obecné noviny; č. 37-38, s. 1, 2, 4; mb)

Rada ZMOS vláde Slovenskej republiky

V Bratislave sa 20. augusta na jednodennom zasadaní zišli členovia Rady ZMOS. Rokovali aj o vývoji rozpočtov obcí a miest, vrátane ich návrhu na roky 2014 až 2016. Dôležitosť zasadania potvrdila aj účasť premiéra vlády Roberta Fica a jeho vystúpenie zamerané na dôležitosť konsolidácie verejných financií miest a obcí pre celkový výsledok Slovenska. Rada postupne rokovala o týchto témach.

Vývoj rozpočtu obcí a miest v roku 2013 a návrh rozpočtu na roky 2014 - 2016.

Na úvod rokovania vystúpil predseda vlády SR Robert Fico s príhovorom, v ktorom pozitívne hodnotil spoluprácu so ZMOS pri spoločnom hľadaní nástrojov konsolidácie verejných financií, ktorá je základným predpokladom pre udržateľný rozvoj Slovenska. Ďalej hovoril o plnení zámerov vlády SR v oblasti hospodárskej politiky, stabilizácie a konsolidácie verejných financií v roku 2013 a v nasledujúcich rokoch. Vyzval obce a mestá na plnenie záväzkov, ktoré pre ne vyplývajú z memoranda o spolupráci. Vyjadril nádej, že sa samosprávam podarí memorandum naplniť a nebude potrebné vyvodzovať opatrenia voči nekonsolidujúcim samosprávam. (Celé vystúpenie premiéra uverejnili Obecné noviny v č. 35 - 36/2013.)

V diskusii, už bez účasti premiéra, ktorý mal ďalší pracovný program, členovia Rady ZMOS konštatovali, že konsolidáciu rozpočtu verejnej správy považuje miestna samospráva za prioritnú úlohu, aktívne sa k tejto úlohe hlási. Dlhodobu zabezpečuje šetrenie v rámci svojich rozpočtov a v rozsahu jej zákonných kompetencií.

Odmietli medializované interpretácie vlády o nedostatočnom konsolidačnom úsilí miest a obcí a ich podiele na schodku verejného rozpočtu, neplnení memoranda a kritizovali vyjadrenia o tzv. selektívnom postihu nekonsolidujúcich obcí a miest. Samosprávy hospodárili a hospodária zodpovedne, realita je lepšia ako rozpočet, čo preukáže i s vládou dohodnuté opatrenie - monitorovať hospodárenie 445 rizikových obcí a miest mesačne a úprava rozpočtov podľa metodiky MF SR. Nie je však vylúčené, že niektoré samosprávy z rôznych objektívnych dôvodov nedokážu naplniť memorandum. Situácia v mestách a obciach je neudržateľná, dlhodobé šetrenie a znižovanie príjmov pre obce a mestá prináša zastavenie rozvoja regiónu a rapidne zníženie kvality života jeho obyvateľov. Členovia Rady ZMOS odporučili, aby vláda hľadala úspory aj vo vlastných rozpočtoch, kde, ako ukazujú štatistické údaje, sú rezervy, aby sa vrátila k skutočne partnerskému dialógu so samosprávami a hľadala riešenia v prospech obyvateľov miest a obcí, pre ktorých starostovia a primátori robia iba servis. Primátor Turzovky Miroslav Rejda, predseda sekcie finančnej a informatiky Rady ZMOS na záver svojho rozsiahleho analytického vystúpenia navrhol zvolanie mimoriadneho snemu ZMOS. (Jeho vystúpenie v plnom znení je taktiež uverejnené v minulom dvojčíslu ON 35 - 36/2013.)

Rada ZMOS uložila Kancelárii ZMOS do 31. 8. 2013 požiadať MF SR o poskytnutie metodického usmernenia na výpočet hospodárskeho výsledku miest a obcí v metodike ESA 95. Vyzvala členské mestá a obce aktívne prezentovať v médiách postoj miest a obcí ku konsolidácii verejných financií a ich prínos na dosiahnutí plánovaného schodku hospodárenia verejného rozpočtu v roku 2013. Zároveň odporučila samosprávam v záujme dosiahnutia požadovanej konsolidácie v zmysle metodiky upraviť svoje rozpočty na rok 2013.

Podpredseda ZMOS Vladimír Bajan predložil návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2014 -2016. Informoval, že MF SR návrh rozpočtu obcí na roky 2014 -2016 prerokovalo s predstaviteľmi ZMOS dňa 12. 8. 2013. Vyjadril presvedčenie, že návrh štátneho rozpočtu pre obce a mestá v rokoch 2014 - 2016 je nereálny, a preto ho musí ZMOS odmietnuť. Je postavený na nereálnych príjmoch, napr. z predaja majetku a nedáva odpovede na otázku, čo s prebytkami v rozpočtoch z minulých rokov. Nepochopiteľne sú "zastropované" výdavky na mzdy na 3 roky bez toho, aby sa zobralo do úvahy napr. zvyšovanie miezd učiteľov. Výrazný pokles kapitálových výdavkov a celkové očakávané hospodárske výsledky v rokoch 2014 - 2016 znamenajú paralyzáciu samosprávy a nemožnosť plnenia ani zákonných povinností. Odhliadnuc od skutočnosti, že nie sú premietnuté finančné dopady nových zákonov. Splnenie rozpočtového cieľa v oblasti deficitu verejnej správy na rok 2014, formulovaného v rozpočte verejnej správy na roky 2014 až 2016, si vyžaduje úsporné vynakladanie finančných prostriedkov aj v oblasti výdavkov subjektov územnej samosprávy tak, aby sa splnili zábery stabilizácie a zabezpečila nevyhnutná konsolidácia verejných financií. V oblasti príjmov sa vychádza z júnovej prognózy daňových príjmov verejnej správy na roky 2014 až 2016. V oblasti výdavkov návrh rozpočtu obcí aj VÚC na rok 2014 vychádza zo schváleného rozpočtu na rok 2013. Osobné výdavky

sú rozpočtované na úrovni rozpočtu roka 2013, zvýšené o 5 % pre zamestnancov školstva. Predpokladá sa, že obce v rozpočte roku 2014 dosiahnu celkové príjmy 3 944 111-tis. eur a celkové výdavky v sume 3 538 418-tis. eur. Po odpočítaní príjmových a výdavkových finančných operácií sa predpokladajú príjmy v sume 3 366 111-tis. eur a výdavky 3 306 418-tis. eur. Po zohľadnení predpokladaných zmien stavu záväzkov a pohľadávok (- 30 000-tis. eur) je prebytok v metodike ESA 95 vyčíslený vo výške 29 693-tis. eur.

Členovia rady poukázali na nedostatky a riziká rozpočtu, ktoré budú mať negatívny dopad na hospodárenie obcí. Rada ZMOS vzala informáciu o vývoji rozpočtového hospodárenia obcí k 30. 6. 2013 a návrh rozpočtu obcí na roky 2014 - 2016 na vedomie. Vyjadrila však nesúhlasné stanovisko s návrhom rozpočtu obcí v rozpočte verejnej správy na roky 2014 - 2016 v predloženej podobe.

Plnenie uznesení, dôležité návrhy zákonov

Rada ZMOS vzala na vedomie vyhodnotenie plnenia úloh z uznesení Rady ZMOS a rozpracovaných záverov 24. snemu ZMOS, ktoré predložil výkonný podpredseda M. Muška, ako aj materiál, ktorý obsahoval návrhy, podnety a úlohy z diskusných príspevkov prednesených delegátmi 24. snemu ZMOS. Rada ZMOS uložila odborným sekciám prerokovať tieto závery a podnety a predložiť materiál na novembrové rokovanie Rady ZMOS.

Rada ZMOS prerokovala aktuálne informácie z legislatívneho procesu, ktoré predniesli výkonní podpredsedovia M. Muška, J. Turčány. Pozornosť venovali najmä legislatívnemu zámeru návrhu zákona o odpadoch, volebným a sociálnym zákonom.

Legislatívny zámer o odpadoch je podľa ZMOS nevyhnutné doplniť o najpodstatnejšiu časť - návrh modelu odpadového hospodárstva s popisom základných práv a povinností účastníkov systému, určením zodpovednostných a kontrolných vzťahov medzi nimi. Navrhovaný legislatívny zámer zákona nedáva garanciu odstránenia systémových porúch súčasného systému odpadového hospodárstva, pre ktoré sa vlastne tvorí nový zákon. Návrh nového modelu systému odpadového hospodárstva by mal byť doplnený o základné princípy jeho fungovania - okrem základného princípu "znečisťovateľ platí" je dôležité zadefinovať mieru trhových regulácií, regulačné mechanizmy, vlastnícke vzťahy k odpadom, mieru univerzálnosti prístupu k jednotlivým prúdov odpadov. Tieto princípy by potom určili kvalitu funkčných vzťahov medzi jednotlivými prvkami systému, spätné väzby a regulačné mechanizmy. Ďalšie pripomienky ZMOS sa týkali nakladania s komunálnymi odpadom a povinností právnických a fyzických osôb za umiestnenie odpadu na ich nehnuteľnosti.

K návrhu zákona o podmienkach výkonu volebného práva a o volebnej kampani vypracoval ZMOS kvalitné stanoviská a pripomienky, ktorých akceptovanie by prispelo aj k šetreniu finančných prostriedkov. Vzhľadom na to, že neboli akceptované zásadné pripomienky združenia, Rada ZMOS ukladá vedeniu ZMOS k návrhu zákona vyvolať rokovanie s ministrom vnútra a predstaviteľmi NR SR.

Návrh zákona o sociálnych službách, pomoci v hmotnej núdzi a návrh výšky minimálnej mzdy na rok 2014

Predložil ho výkonný podpredseda ZMOS Jozef Turčány. Konštatoval, že napriek deklarácii, že návrh novely bol postupne spracovávaný v spolupráci a na základe viacerých rokovaní, stretnutí a diskusií všetkých zainteresovaných subjektov, predovšetkým zástupcov cieľových skupín, poskytovateľov sociálnych služieb, expertov v danej oblasti a zástupcov lokálnej a regionálnej samosprávy, pripomienky ZMOS neboli akceptované, resp. viaceré návrhy zapracované v novele boli menené a navrhované až v záverečnej fáze rokovaní.

Návrh zákona neodstraňuje dlhodobu presadzovanú zásadnú požiadavku ZMOS (opakovane potvrdenú snemom ZMOS), ktorá spočívala v tom, aby boli jasne vymedzené pôsobnosti (nie povinnosti) miest, obcí a VÚC v sociálnych službách v súlade s Európskou chartou územnej samosprávy, zásadami decentralizácie verejnej správy a fiškálnej decentralizácie.

Z pohľadu ZMOS je návrh zákona de facto kombináciou preneseného výkonu štátnej správy a ukladá povinnosti obciam na zabezpečenie sociálnych služieb v stanovenom rozsahu, a to bez vyčíslenia finančného dopadu na financovanie miest a obcí. Ďalej prehľbuje rozpor medzi nastavením práv a povinností medzi jednotlivcom, rodinou, komunitou, obcou, VÚC a štátom, ako aj riziko udržateľnosti a vykonateľnosti sociálnych služieb každou obcou.

Absentuje naplnenie základného princípu výkonu samosprávnych pôsobností, ktorým je možnosť (nie povinnosť) prispôbiť formy a spôsoby uspokojovania potrieb miestnym podmienkam, zvyklostiam a možnostiam, vrátane personálnych, priestorových a organizačných.

V návrhu zákona je stále povinnosť poskytnúť alebo zabezpečiť odkázanému občanovi sociálne služby do 60 dní, čo sa nezhoduje s možnostami samospráv.

Návrhom zákona sa zavádzajú nové povinnosti pre mestá a obce, napr. zaradenie komunitných centier a ich povinné financovanie. Podľa ZMOS ide o presúvanie zodpovednosti za oblasť hmotnej

núdze (nedostatočné finančné krytie dávky pomoci v hmotnej núdzi a príspevkov) na plecia územnej samosprávy. Pre obce by to znamenalo ďalšie finančné zaťaženie, čo je aj v čase konsolidácie verejných financií neprijateľné.

Sklamaním pre ZMOS je aj skutočnosť, že predložený návrh neobsahuje žiadne právne úpravy smerujúce k naplneniu jednej z principiálnych požiadaviek ZMOS - uzavretiu dohody medzi ministerstvom zdravotníctva a ministerstvom práce o tom, aby ošetrovateľské úkony, ktoré sú poskytované v rámci sociálnych služieb, boli financované zo systému zdravotného poistenia. Táto skutočnosť má výrazný vplyv na zdravotný stav klientov, ktorých potreby nie je možné z kapacitných dôvodov dlhodobo uspokojovať ani v zdravotníckych zariadeniach a bez úhrad z verejného zdravotného poistenia ani v zariadeniach sociálnych služieb.

V diskusii členovia Rady ZMOS mali výhrady k tomu, že zákon zavádza, aby mestá a obce prispievali zo svojich rozpočtov na prevádzkové náklady neverejným poskytovateľom, ak sa ich občan rozhodne nevyužívať služby zariadenia, ktoré mu poskytne obec, ale rozhodne sa pre služby v neverejnom zariadení, a to aj v prípade, že tento občan nie je schopný si pobyť v tomto zariadení dofinancovať sám. Upozornili aj na výšku príspevku štátu podľa stupňa odkázanosti klientov, ktorá sa znížila tak, že nebude možné zabezpečiť prevádzku zariadení sociálnych služieb na požadovanej úrovni a ohrozí tak ich existenciu.

V medzirezortnom pripomienkovom konaní bol zverejnený aj návrh zákona o pomoci v hmotnej núdzi. ZMOS víta snahu predkladateľa o zvýšenie aktívnej účasti občanov pri získavaní dávok v hmotnej núdzi a tiež snahu riešiť cez výkon rozhodnutia časť priestupkov občanov pobierajúcich dávky v hmotnej núdzi. Návrh zákona však neodstraňuje dlhodobo presadzovanú zásadnú požiadavku ZMOS, aby boli jasne vymedzené zodpovednosť a pôsobnosť štátu, kam kompetenčne hmotná núdza patrí. Podľa ZMOS zodpovedný za výkon pôsobnosti v tejto oblasti musí byť v plnom rozsahu štát (nie obec), vrátane zabezpečenia práce a všetkých ostatných podmienok, vrátane manažmentu pre aktiváciu nielen v hraniciach územia jednej obce. ZMOS túto skutočnosť považuje za základný rozpor, ktorý je potrebné vyriešiť v návrhu zákona rozšírením pôsobnosti úradu, napr. v § 26 a § 29, vrátane toho, aby úrad priamo mohol vstupovať do uzatvárania zmlúv o aktivácii s občanmi v hmotnej núdzi.

ZMOS navrhuje rozšíriť počet subjektov, ktoré vytvárajú podmienky na činnosť občanov v hmotnej núdzi o VÚC, štátne organizácie typu Lesy SR, povodia, Slovenský vodohospodársky podnik a pod., ktoré môžu byť podobne ako obce súčinné pri zabezpečovaní účasti na činnostiach spojených s aktiváciou osôb. V doložke vplyvov nie je premietnutý dopad zákona na rozpočty miest a obcí (napr. pracovné pomôcky, osobné ochranné pomôcky, poistenie zodpovednosti za škody, úrazové poistenie, režijné a administratívne náklady obce súvisiace s organizáciou a kontrolou prác a pod.).

Rada ZMOS vzala na vedomie stanovisko ZMOS k návrhu zákona o sociálnych službách, o hmotnej núdzi a uložila zástupcom ZMOS presadzovať zmeny zákona o sociálnych službách v zmysle predloženého stanoviska ZMOS. V prípade neodstránenia zásadných rozporov odporučila požadovať stiahnutie návrhu zákona z legislatívneho procesu.

Návrh harmonogramu a metodiky postupu ZMOS k príprave podkladov na rokovania ku komunálnej reforme

Rade **ZMOS** ho predložili podpredseda **ZMOS Vladimír Bajan**, výkonný podpredseda Milan Muška a predseda sekcie verejnej správy Štefan Bieľak. Materiál vznikol na základe podnetu členov orgánov **ZMOS** hľadať odpovede na otázky efektívnosti verejnej správy, vrátane riešenia problematiky malých obcí, združovania obcí ústavného a ekonomického aspektu komunálnej reformy, informatizácie, aj za využitia osvedčených zahraničných modelov, pričom je nevyhnutná úzka spolupráca s regionálnymi združeniami. Predložený materiál poskytuje rámec na rokovania aj v komisii MV SR pre reformu verejnej správy. Jeho výstupom bude návrh vlastného modelu usporiadania miestnej územnej samosprávy po komunálnej reforme. Rada **ZMOS** predložený materiál schválila s pripomienkami.

Priebežná informácia o stave implementácie NSRR a príprave programového obdobia 2014 - 2020

Predložil ju výkonný podpredseda ZMOS M. Muška. Príslušné ministerstvá vypracovali a predložili v júli 5 operačných programov, ktoré sú v predložennom materiáli v pokročilom štádiu spracovania kanceláriou ZMOS (návrh Integrovaného regionálneho operačného programu, operačného programu Kvalita životného prostredia, operačného programu Efektívna verejná správa, operačného programu Integrovaná infraštruktúra a Program rozvoja vidieka). Zároveň v rámci prípravy nového programového obdobia 2014 - 2020 a v zmysle uznesenia Rady ZMOS č. 234 sa v úvode materiálu nachádzajú podklady k návrhu stanoviska ZMOS k SORO.

Rada ZMOS vzala materiál na vedomie a uložila Kancelárii ZMOS zaslať materiál regionálnym združeniam s požiadavkou, aby do 10. 9. 2013 predložili svoje pripomienky a požiadavky na doplnenie. Zároveň uložila zvolať v septembri 2013 pracovné stretnutie odborných sekcií Rady ZMOS a členov rady k príprave operačných programov pre programové obdobie 2014 - 2020.

Informácie zahraničnej sekcie ZMOS predložil výkonný podpredseda M. Muška. Informoval, že národné vlády v EÚ s cieľom konsolidovať verejné rozpočty zavádzajú rozpočtovú disciplínu a škrtajú výdavky v celom verejnom sektore. Aj keď hospodárska kríza nie je príčinou všetkých reforiem týkajúcich sa miestnej a regionálnej samosprávy, niektoré národné vlády pristupujú k centralizácii, respektíve realizujú decentralizáciu, ktorá nie je sprevádzaná adekvátnym presunom finančných prostriedkov potrebných na výkon kompetencií miest a obcí. Vzhľadom na závažnosť situácie vo viacerých európskych krajinách organizuje Rada európskych obcí a regiónov (CEMR) a Kongres miestnych a regionálnych samospráv pri Rade Európy (CLRAE) konferenciu "1953 -1988 - 2013: Decentralizácia na rúžcestí", ktorá sa uskutoční 26. 11. 2013 v Štrasburgu. Jej cieľom bude analyzovať súčasnú situáciu z hľadiska demokracie a nezávislosti miestnej a regionálnej samosprávy v Európe.

M. Muška informoval aj o projekte "Budovanie kapacít miestnej samosprávy v záujme efektívnej cezhraničnej spolupráce (LG4CBC)" z Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika - Slovenská republika 2007 - 2013.

Na záver zasadania Rada ZMOS prijala uznesenie, z ktorého podstatnú časť uverejňujeme na strane 4.

Rada ZMOS vzala predložený materiál na vedomie a odporučila účasť členov ZMOS na Konferencii o decentralizácii dňa 26. 11.2013 v Štrasburgu.